

Міжконфесійні відносини:

*анотований бібліографічний список
2019. – Вип. 2. – 35 с.*

(<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>)

1. Анисимов В. Василий Анисимов: ”Ту Церковь, которая выжила в условиях атеизма, не просто запугать” / Василий Анисимов ; беседовала Елена Вавилова // 2000: Еженедельник. — 2019. — 25 - 31 янв. (№ 4). — С. В4, В5. Подано матеріали розмови з головою прес-служби Української православної церкви (УПЦ), заслуженим журналістом України Василем Анісімовим. Основна тема бесіди – як оцінює канонічна православна церква отримання Томосу для Української православної церкви, та які зміни можна очікувати у церковному православному житті. Текст: <https://www.2000.ua/v-nomere/forum/mnenie/vasilij-anisimov-tu-cerkov-kotoraja-vyzhila-v-uslovijah-ateizma-neprosto-zapugat.htm>

2. Аніна М. Томос-тур – нечесне прощання із виборцями / Марія Аніна // Вечір. вісті. — 2019. — 21 – 27 січ. (№ 3). — С. 3. Йдеться про те, що Президент Петро Порошенко оголосить про плани балотуватися в президенти 2 лютого на великому політичному форумі, оскільки наразі йому ніколи через Томос-тур. Зазначено, що лише за останні кілька днів Президент України презентував Томос у Вінниці, Луцьку, Житомирі, Борисполі, Черкасах. Текст: <https://gazetavv.com/news/policy/1547830847-tomos-tur---nechesne-proshchannya-iz-vibortsyami.html>

3. Арістова А. Технології руйнування конфесійної ідентичності / Алла Арістова // Нар. творчість та етнологія. – 2018. – № 4. — С. 44-51. Розглянуто процеси цілеспрямованого руйнування релігійних та конфесійних ідентичностей як різновид сучасних соціальних технологій. Запропоновано

підходи до класифікації таких технологій, аналізу їх структури та мети? наведено приклади їх застосування в гібридній агресії проти України.

4. Балюк Н. Томос – як вишенька на новорічному торті. Оптимістичні підсумки / Наталія Балюк // Високий замок. — 2018. — 27 груд. 2018 – 2 січ. 2019. — С. 1, 9. *Висвітлено головні підсумки 2018 року для України, зокрема : 15 грудня 2018 року відбувся історичний Об'єднавчий Собор у святій Софії, на якому створено Православну церкву України (ПЦУ), Предстоятелем якої обрано Митрополита Епіфанія; 6 січня 2019 року Митрополиту Епіфанію у Константинополі на співслужінні із Вселенським патріархом Варфоломієм у храмі Святого Георгія буде вручено Томос. Момент вручення Томосу і вважається фактом створення нової незалежної Помісної церкви України.* Текст: <https://wz.lviv.ua/article/382782-tomos-iaak-vyshenka-na-novorichnomu-torti-optymistychni-pidsumky-roku>

5. Балюк Н. Томос ламає скрепи "русского мира" / Наталія Балюк // Високий замок. — 2019. — 10 - 16 січ. (№ 3). — С. 2. *Зазначено, що своєї церкви не мають, як правило, колоніальні або пост-колоніальні країни. Будь-яка повноцінна державна мусить мати незалежну церкву. Висвітлено історичний шлях до створення незалежної Православної церкви України. Наведено геополітичну оцінку отримання Україною Томосу.* Текст: <https://wz.lviv.ua/blogs/383260-tomos-lamae-skrepi-russkogo-mira>

6. Без незалежної церкви не може бути незалежної держави : цю тезу усвідомлюють дедалі більше українців // Уряд. кур'єр. — 2019. — 11 січ. (№ 6). — С. 2. *Йдеться про участь Президента України Петра Порошенка у подячному молебні у Свято-Покровському кафедральному соборі в Рівному з нагоди отримання Томоса про автокефалію та утворення Православної церкви України. Глава держави зазначив, що ця молитва й ця радість не мають нічого спільного з вигаданими переслідуваннями чи тиском на тих парафіян, які захочуть залишитися в єдності з Російською православною церквою. В той же час Петро Порошенко наголосив, що ні в кого не має жодного сумніву в тому, що процес переходу з колишньої Української*

православної церкви Московського патріархату до Православної церкви України й далі триватиме. У рівненському соборі Почесний патріарх Православної церкви України (ПЦУ) Філарет вручив Президентові України орден Андрія Первозванного – за активну участь у процесі отримання Томоса про автокефалію Української православної церкви. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/bez-nezalezhnoyi-cerkvi-ne-mozhe-but-nezalezhnoyi/>

7. Бог і Майдан : аналіз і свідчення / Філософ.-богослов. ф-т УКУ, Каф. пасторал. богослов'я ; [за заг. ред. М. Димида]. — Львів : Укр. катол. ун-т, 2018. — 222 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: Б358337.** Вміщено доповіді учасників Революції Гідності, виголошені на конференціях "Богослов'я Майдану" і "Бог на Майдані: реальність чи міф?" в Українському католицькому університеті. Зазначено, що книга є важливою пригадкою про те, що на революційні події в Україні 2013 -2014 років треба дивитися не лише як на суспільно-політичне явище, але також як на подію з християнським змістом, що вимагає відповідних богословських рефлексій. Революція Гідності стала символом позитивної боротьби українців за гідність і справедливість. Майдан перемінив ставлення багатьох учасників до Бога та до Церкви.

8. Бокоч В. Євроінтеграція України: релігійний контекст / В. Бокоч // Вісн. Львів. ун-ту. Серія : Філософ.-політолог. студії : зб. наук. пр. — Львів, 2018. — Вип. 17. — С. 122-128. **Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп17528-17.** Проаналізовано правові акти Парламентської асамблеї Ради Європи з питань свободи совісті та релігії. Виявлено напрями політики ЄС в релігійно-церковній сфері. Зазначено, що гармонізація законодавства України із законодавством ЄС та впровадження досвіду держав-членів європейського співтовариства сприятиме досягненню Україною європейських стандартів у сфері забезпечення права на свободу совісті та релігії. Текст: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/17_2018/19.pdf

9. Более 100 приходов перешли в Православную церковь Украины // Факты и коммент. — 2019. — 31 янв. – 6 февр. (№ 4). — С. 2.

Йдеться про набрання чинності 31 січня 2019 року Закону України № 2673-VIII "Про внесення змін до деяких законів України щодо підлеглості релігійних організацій та процедури державної реєстрації релігійних організацій зі статусом юридичної особи". Зазначено, що напередодні митрополит Православної церкви України Епіфаній повідомив, що вже більше ніж 100 парафій Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП) перейшли до Православної церкви України.

10. Бурлаченко С. Мерцающая звезда украинского Томоса / Сергей Бурлаченко // 2000: Еженедельник. — 2019. — 11 - 17 янв. (№ 1/2). — С. А2, А4. Подано інформацію про отримання 6 січня 2019 року Україною Томосу. Проаналізовано, як ця подія може вплинути на ведення передвиборчої президентської кампанії чинного Президента України Петра Порошенка. Текст: <https://www.2000.ua/v-nomere/forum/puls/mercajuwaja-zvezda-ukrainskogo-tomosa.htm>

11. Бурлаченко С. Томос-тур на фоне партійної лихорадки / Сергей Бурлаченко // 2000: Еженедельник. — 2019. — 18 - 24 янв. (№ 3). — С. А2, А 4. Висвітлено інформацію про законодавчу ініціативу Верховної Ради України щодо переходу від Української православної церкви (УПЦ) до Православної церкви України (ПЦУ). Розглянуто можливий конфлікт між Президентом України Петром Порошенком та Головою його адміністрації Ігорем Райніним. Проаналізовано, як цей конфлікт може вплинути на передвиборчу кампанію чинного президента. Текст: <https://www.2000.ua/v-nomere/forum/puls/tomos-tur-na-fone-partijnoj-lihoradki.htm>

12. В Православную церковь Украины перешли около 70 бывших приходов Московского патриархата // Факты и коммент. — 2019. — 17 – 23 янв. (№ 2). — С. 2. Наведено коментарі представника Президента у Верховній Раді України, народного депутата України Ірини Луценко щодо переходу 70-ти парафій Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП) до Автокефальної української церкви. Також подано тези виступу Голови Верховної Ради України Андрія Парубія щодо необхідності максимальної

участі українського парламенту у процесі підтримки міжконфесійного миру. Спікер парламенту нагадав про зареєстрований у Верховній Раді законопроект № 4128 про внесення змін до Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації щодо зміни релігійними громадами підпорядкованості".

13. Васильченко Ю. Приедет ли Кирилл в гости к Онуфрию / Юрий Васильченко // Деловая столица. — 2019. — 4 февр. (№ 5). — С. 3. Подано інформацію щодо можливого візиту предстоятеля Російської православної церкви (РПЦ) Килила в Україну напередодні виборів Президента України у 2019 році. Акцентовано увагу, що формальних причин, які б забороняли йому в'їзд на територію нашої держави немає.

14. Виклики політики безпеки: історія і сучасність : зб. тез доп. Міжнар. наук. конф., 18 - 19 жовт. 2018 р. / Нац. акад. сухопут. військ ім. гетьмана П. Сагайдачного, Жешув. ун-т (Респ. Польща) ; [уклад.: О. С. Івахів, Г. С. Носова]. — Львів : Нац. акад. сухопут. військ, 2018. — 254 с. — **Шифр зберігання в Бібліотеці : A792997 Зі змісту: Релігійний фронт "гібридної війни" Росії проти України / В. М. Холін, О. Г. Дмитрієв. — С. 165-167.**

15. Вишневский Ю. Зачем Путин пугает Украину религиозной войной / Юрий Вишневский // Деловая столица. — 2019. — 4 февр. (№ 5). — С. 5. Висвітлено інформацію про втручання Російської Федерації (РФ) у церковне життя України. Акцентовано увагу, що саме це питання може стати ключовим для рішення, яке може прийняти Президент РФ Володимир Путін щодо прямого, широкомасштабного воєнного вторгнення на територію України із застосуванням авіації.

16. Волкова Є. "Томос для України – це плювок у двоголового орла російського імперіалізму. Треба бути готовим до всього" : [інтерв'ю / Єлена Волкова ; спілкувався Ігор Тимоць] // Країна. – 2019. – № 1. — С. 30-33. Обговорено історію Російської православної церкви та значення Томосу для України. Текст: <https://gazeta.ua/articles/opinions-journal/ tomos-dlya-ukrayini-ce-plyuvok-u-dvogolovogo-orla-rosijskogo-imperializmu-treba-buti-gotovim-do-vsogo/878507>

17. Галаджий Е. Хочеш молитися в новій церкві? Сподівайся об цьому государству / Елена Галаджий // КП в Україні. — 2019. — 18 янв. (№ 8/9). — С. 3. Йдеться про прийняття Верховною Радою України змін до Закону "Про свободу совісті та релігійні організації". Документом визначено, як місцевим громадам законно переходити з однієї церкви в іншу разом з усім своїм майном. На думку політологів, головна мета цього законопроекту – провести в ручному режимі перерозподіл церковного майна і на психологічному рівні підштовхнути парафії МП переходити до ПЦУ. Текст: <https://kp.ua/journal/pdf/archive/2019/january/18/>

18. Гамаюн Е. Порошенко захотел стать помазанником божьим / Елена Гамаюн // МК в Україні. — 2019. — 16 - 22 янв. (№ 3). — С. 2. Висвітлено роль Президента України Петра Порошенка в отриманні Томосу. Проаналізовано, як ця подія може вплинути на хід ведення президентської кампанії чинного Президента України Петра Порошенка.

19. Горбулін В. Академік Володимир Горбулін: "Маємо використовувати всі свої можливості, розраховувати на себе, вірити у свої сили й діяти" / Володимир Горбулін ; бесіду вів Станіслав Прокопчук // Уряд. кур'єр. — 2019. — 17 січ. (№ 10). — С. 4-5. Подано матеріали бесіди з академіком Володимиром Горбуліним про проблеми протидії російській агресії, шляхи повернення до складу України окупованих територій та значення отримання Томосу про автокефалію української церкви. "Це надзвичайно важлива подія для України, яку взагалі не можна розглядати виключно у релігійному контексті. Це не просто блискача асиметрична відповідь кремлівській агресії, а принципово нова стратегічна вісь для побудови національної ідентичності", – наголосив Володимир Горбулін. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/akademik-volodimir-gorbulin-mayemo-vikoristovuvati/>

20. Горевой Д. Ми хочемо до іншої Церкви / Дмитро Горевой // Експрес. — 2019. — 24 - 31 січ. (№ 4). — С. 8. Йдеться про прийняття Верховною Радою України Закону № 4128/Д "Про внесення змін до деяких

законів України щодо підлеглості релігійних організацій та процедури державної реєстрації релігійних організацій зі статусом юридичної особи”. Подано матеріали бесіди з релігієзнавцем, директором Центру релігійної безпеки Дмитром Горєвим про нюанси ухваленого парламентом закону.

21. Грабовський С. Імперська асиміляція й українська ідентичність – 2 / Сергій Грабовський, Ігор Лосєв // Шлях перемоги. — 2019. — 30 січ. (№ 5). — С. 5. *Розглянуто отримання Україною Томосу в контексті руйнації того фільтру, який відгороджував християнство в Україні від світового, від трансформацій у європейському православ'ї й екуменічних процесів. Надто довго під приводом "канонічності" Росія намагалася зберегти за собою право ізоляції релігійного життя України від Вселенського Патріархату та інших християнських центрів. Іншими словами, прямий вихід на всю світову культуру, класичну та сучасну, без посередництва колишньої метрополії – одна з основ збереження і розвитку української ідентичності та наявності власне українського погляду на світ і на самих себе (народ колонії чи напівколонії дивиться на світ і на самих себе очима колонізатора і з його позиції оцінює все). Ця історично зумовлена ситуація уможливила продукування пропагандистсько-політичних проектів на кшталт "одного народу", "братського союзу", "єдиного простору" тощо. Наголошено, що відгородитися ментальним муром у сфері етнокультурних процесів рідко кому вдається, потрібне активне творення своєї культури.*

22. Дмитренко Л. Вчимося в Ізраїлю посилювати армію та економіку : відкриваються нові перспективи й можливості для бізнесу обох країн / Любов Дмитренко // Уряд. кур'єр. — 2019. — 23 січ. (№ 14). — С. 2. *Надано інформацію про офіційний візит Президента України Петра Порошенка до Ізраїлю, під час якого було підписано Угоду про вільну торгівлю між Кабінетом Міністрів України та Урядом Держави Ізраїль. Зазначено, що Петро Порошенко зустрівся з Генеральним секретарем Єрусалимського патріархату архієпископом Аристархом та відвідав Храм Гробу Господнього. Президент України відзначив, що з отриманням Томосу про автокефалію*

Православною церквою України вона увійшла до родини православних церков-сестер. Петро Порошенко підкреслив, що ця подія назавжди збережеться в історії України нарівні з Володимировим Хрещенням та з проголошенням незалежності, ставши актом духовної незалежності нашої держави. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/vchimosya-v-izrayilyu-posilyuvati-armiyu-ta-ekonom/>

23. Дмитренко Л. Зовнішній вплив залишився в минулому : уся Православна церква, яка перебуває в межах незалежної України, відтепер канонічно автокефальна, незалежна й самоврядна / Любов Дмитренко // Уряд. кур'єр. — 2019. — 16 січ. (№ 9). — С. 1-2. Йдеться про участь Президента України Петра Порошенка у подячному молебні за отримання Томосу про автокефалію та утворення Православної церкви України в Кафедральному соборі Святої Трійці в Луцьку. Перед святковою літургією, яку відправив почесний патріарх Київський і всієї України Філарет, до собору врочисто внесли Томос про автокефалію Православної церкви України. "333 роки українська церква була під московським ярмом. І Божою волею і благословенням нині це московське ярмо з українського народу, православних і церкви знято. Про це засвідчує цей історичний документ", — наголосив глава держави та зазначив, що нині віряни мають змогу побачити Томос на Волині. Подано зміст Томосу, який в перекладі на українську мову був оприлюднений послом України в Туреччині Андрієм Сибігою. У тексті наголошено, що відтепер уся Православна церква, яка перебуває в межах незалежної України, стає канонічно автокефальною, незалежною і самоврядною. Також у Томосі зафіксовано юрисдикцію Православної церкви України (ПЦУ), яка обмежується територією держави, і саме тому ПЦУ не може ставити єпископів або засновувати парафії за межами України. Вже наявні парафії відтепер підкоряються Вселенському патріархату. Роз'яснено, що справи церкви в Україні вестимуть "вільно й у Святому Дусі та безперешкодно, без будь-якого іншого зовнішнього впливу", а внутрішньоцерковне управління "розглядається, судиться та визначається виключно" предстоятелем ПЦУ і

Священним Синодом. Підписаний Томос також називає Православну церкву України "духовною донькою" Вселенського патріархату, який, своєю чергою, закликає всі світові православні церкви визнати українську автокефалію. У документі визначено, що Томос надається на збереження предстоятелю Православної церкви України Епіфанію та Президентові Петру Порошенку. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/zovnishnij-vpliv-zalishivsy-a-v-minulomu/>

24. Дмитренко Л. Ідемо шляхом добра, любові, віри й милосердя / Любов Дмитренко // Уряд. кур'єр. — 2019. — 5 лют. (№ 23). — С. 2. Йдеться про участь Президента України Петра Порошенка у літургії та чині інтронізації предстоятеля Православної церкви України митрополита Київського та всієї України Епіфанія, що відбулась 3 лютого 2019 року. Наведено тези виступу глави держави, який, у зверненні до митрополита Епіфанія, зазначив: "Інтронізація предстоятеля Української православної церкви митрополита Київського і всієї України Епіфанія означає, що церква і православний український народ отримують нового лідера. З вами, ваше блаженство, пов'язані тепер великі надії багатьох людей. Вірю, що вони виправдаються. Разом з усіма молюся, щоб Господь завжди був з вами у тій високій місії, яку ви взяли на себе". Предстоятель Православної церкви України митрополит Київський та всієї України Епіфаній, у свою чергу, подякував Президентові за зусилля, які сприяли створенню Православної церкви України та отриманню Томосу про автокефалію. Зазначено, також, що 4 лютого глава держави прийняв делегацію Вселенського патріархату, яка прибула в Україну для участі в літургії та чині інтронізації предстоятеля Православної церкви України митрополита Київського та всієї України Епіфанія. У виступах під час урочистостей, Президент, зокрема, наголосив: "Президент, Верховна Рада, як і вся Українська держава, зробили все можливе для становлення автокефальної Української православної церкви. Хотів би подякувати Верховній Раді і її Голові, народним депутатам, українському уряду і всім, хто зробив цей день можливим". Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/idemo-shlyahom-dobra-lyubovi-viri-j-miloserdy-a/>

25. Дяченко В. Как Кличко спасал Московский патриархат в парламенте / Виталий Дяченко // Деловая столица. — 2019. — 21 янв. (№ 1/3). — С. 2. *Йдеться про особливості голосування народними депутатами у Верховній Раді України за законопроект № 4128-д Про внесення змін до Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" (щодо зміни релігійними громадами підлеглості). Акцентовано увагу на тому, що за цей законопроект не голосували народні депутати, які пов'язані з Київським міським головою Віталієм Кличком та його політичною силою УДАР.*

26. Еволюційні і революційні процеси в історії права, держави і юридичної думки : до 100-річчя Української революції 1917 - 1921 рр. : матеріали XXXVI Міжнар. іст.-прав. конф., 1 - 4 черв. 2017 р., м. Дніпро / Міжнар. асоц. істориків права [та ін. ; редкол.: І. Б. Усенко (голова) та ін.]. — Київ ; Херсон : Грінь Д. С., 2017. — 420 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А790159** *Зі змісту: Релігія та церква у контексті регулювання суспільних відносин у XXI ст. / О. М. Волошенко-Віслобокова. – С. 369-372.*

27. Епіфаній заявляє про мирне приєднання парафій попри провокації РПЦ // Демократ. Україна. — 2019. — 25 січ. (№ 4). — С. 3. *Йдеться про заяву предстоятеля Православної церкви України Епіфанія щодо того, що Російська православна Церква (РПЦ) буде продовжувати протистояти Православній церкві України, але процес переходу парафій до нової церкви нині відбувається мирно і триватиме так надалі. Текст: <http://www.dua.com.ua/memory/item/4817-epifanij-zayavlyae-pro-mirne-priednannya-parafij-popri-provokatsiji-rpts.html>*

28. Єдина церква // Панорама (Суми). — 2019. — 16 - 23 янв. (№ 3). — С. А6. *Йдеться про процес створення Православної церкви України (ПЦУ). Наведено матеріали розмови з архієпископом Сумським і Охтирським Мефодієм про оновлення церковного життя в зв'язку з наданням Томосу про автокефалію.*

29. Єдність – це те, чого нині вкрай потребує країна // Голос України. — 2019. — 15 січ. (№ 8). — С. 4. *Йдеться про робочу поїздку*

Президента України Петра Порошенка на Вінниччину, де він узяв участь у подячному молебні за отримання Томосу про автокефалію та утворення Православної церкви України у Спасо-Преображенському кафедральному соборі Вінниці. Після молебня глава держави привітав усіх присутніх із Різдвяними та Новорічними святами і наголосив, що Томос "надзвичайно важлива духовна складова нашої незалежності, ніяк не менш важлива, ніж Акт про державну незалежність і референдум про державну незалежність". Під час виступу на площі біля собору у Вінниці Президент України наголосив, що робота над створенням незалежності ще не завершена і нам "як і раніше, а може, навіть і більше, потрібна наша єдність". Президент України акцентував особливу увагу на тому, що церква має бути захищена від впливу держави, особливо від впливу іноземної держави: "Двері кожного храму мають бути відкриті перед українцями. І українець не має питати, якого патріархату церква, бо він до Бога йде. І вся церква має бути єдина". Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312393>

30. Здоровило Т. Знаки митрополичої гідності / Тарас Здоровило // Україна молода. — 2019. — 5 лют. (№ 13). — С. 2. *Йдеться про церемонію інтронізації (посадження на престол) предстоятеля православної церкви України — блаженнішого Епіфанія, в день його 40-річчя. Подія відбулася у Києві 3 лютого 2019 року в Софії Київській. Участь в урочистостях взяли представники духовенства: Вселенського Константинопольського патріархату, помісних церков, священнослужителі з Української православної церкви Канади, США та з монастирів гори Афон, а також представники української влади, зокрема Президент України Петро Порошенко з дружиною та вірячи. Текст: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/3416/2006/130090/>*

31. Иваненко А. Вселенский патриарх: "Мы молимся о том, чтобы вы оказались достойными этого дара" / Анна Иваненко // Факты и коммент. — 2019. — 10 – 16 янв. (№ 1). — С. 2. *Висвітлено події, пов'язані із проголошенням незалежності Православної церкви України. Зазначено, що 5 січня 2019 року у резиденції Вселенського патріарха в Стамбулі патріарх*

Варфоломій у присутності української делегації на чолі із Президентом України Петром Порошенком підписав Томос про надання автокефалії Православній церкві України. На наступний день, 6 січня, у соборі Святого Георгія Томос був переданий митрополиту Київському і всієї України Епіфанію. А 7 січня, після різдвяної літургії у Софійському соборі, Томос побачили тисячі українців, які прийшли у цей день до храму. Подано коментарі Президента України Петра Порошенка щодо визначної події.

32. Іщук Н. В. Сучасна православна теологія діалогу / Н. Іщук ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ : Фоліант, 2018. — 303 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А792940. Вперше у вітчизняному релігієзнавстві здійснено філософсько-релігієзнавчий аналіз православної теології діалогу, що дозволило створити концептуалізацію характерних особливостей цього феномену у контексті тенденцій розвитку сучасної християнської теології та духовної ситуації сьогодення.**

33. Капсамун І. ”Москва боїться, що Київ знову стане центром світового православ’я” / Іван Капсамун, Валентин Торба // День. — 2019. — 10 січ. (№ 2). — С. 5. Йдеться про те, що після підписання членами Синоду Вселенського Патріархату Томосу Православна церква України юридично та остаточно здобула незалежність. Розглянуто можливі варіанти об’єднання українського православ’я. Акцентовано увагу на тому, чи зможе після створення об’єднаної сильної церкви Київ у союзі з Константинополем стати центром світового православ’я. Текст:

<https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/moskva-boyitsya-shcho-kyiv-znovu-stane-centrom-svitovogo-pravoslavyya>

34. Катриченко Т. Храм пополам / Татяна Катриченко, Ольга Черная // Фокус. — 2019. — № 3 (18 січ.). — С. 14-17. Йдеться про початок процесу переходу церковних громад у нову помісну Православну церкву України (ПЦУ). Вказано, що Верховна Рада України ухвалила закон, що регулює перехід громад з однієї церкви в іншу. Зазначено, що процес переходу не настільки активний, як прогнозували ініціатори отримання Томосу. Ажде, 40 – 50

переходів за останні два місяці – незрівняно мало по відношенню до загальної кількості парафій Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП), яких більше ніж 12 тис. Розглянуто проблеми, які можуть виникнути під час переходу, а саме: неминучість спорів із приводу того, якого священника бажать бачити люди у себе в храмі й якою мовою відправляти службу; за ким залишиться право користування церковним майном, самим храмом і земельною ділянкою під ним. Висвітлено юридичне підґрунтя процесу переходів. Наголошено, що питання про перехід із однієї церкви в іншу вирішується тільки на рівні релігійної громади. Текст: <https://focus.ua/politics/417949-xram-popolam.html>

35. Князка Н. День пам'яті святителя Василя Великого / Н. Князка // Демократ. Україна. – 2019. – 11 січ. (№ 1/2). — С. 11. Вміщено інформацію про життя та релігійну діяльність архієпископа Кесарії Каппадокійської в Малій Азії, визначного церковного діяча, одного із Отців Церкви та найшанованіших святих Християнської Церкви Василя Великого. Текст: <http://www.dua.com.ua/spirituality/item/4771-den-pam-yati-svyatitelya-vasilya-velikogo.html>

36. Ковальський В. Томос – найпопулярніше слово 2018-го / Віктор Ковальський // Юрид. вісн. України. — 2019. — 1 – 17 січ. (№ 1/2). — С. 3. Подано інформацію, що 9 січня 2019 року всі члени Синоду Вселенського патріархату підписали Томос про автокефалію Православної церкви України (ПЦУ). Зазначено, що вже опубліковано повний текст цього історичного документа. В майбутньому Томос зберігатиметься в Михайлівському Золотоверхому соборі, де наразі розташовується резиденція митрополита ПЦУ Епіфанія. За словами автора статті, 2019 рік для Православної церкви України має стати роком посилення єдності зі вселенським православ'ям.

37. Кованда А. "Не вдасться закріпачувати релігійні громади" / Ангеліна Кованда // Газета по-українськи. — 2019. — 22 січ. (№ 6). — С. 6. Йдеться про ухвалення Верховною Радою України процедури переходу громади з однієї релігійної організації до іншої. Парламент вніс зміни до закону "Про

свободу совісті та релігійні організації”. Тепер громада зможе перейти до іншої церкви, якщо рішення підтримають дві третини учасників зборів. Після ухвалення накладається мораторій на відчуження майна громади до юридичного завершення всієї процедури. Ті, хто не хоче переходити до іншої церкви, мають право утворити нову громаду, укласти договір із громадою-власником майна і на його основі користуватися ним. Текст: https://gazeta.ua/articles/comments-newspaper/_ne-vdastsya-zakripachuvati-religijni-gromadi/881208

38. Козловський І. Християнські церкви Донеччини (у контексті російської військової агресії) / Ігор Козловський // Нар. творчість та етнологія. – 2018. – № 4. — С. 52-59. Йдеться про надзвичайно складні умови для існування та діяльності більшості релігійних організацій різних конфесій на окупованих РФ територіях Донецької і Луганської областей України.

39. Козуб Т. ПЦУ раздора: как давят на мировые церкви / Тарас Козуб // Вести (Всеукр. вып.). — 2019. — 4 февр. (№ 19). — С. 1, 6, 7. Йдеться про інтронізацію предстоятеля Православної церкви України (ПЦУ) Епіфанія 3 лютого 2019 року у соборі Софії Київської. Надано коментарі предстоятелів та митрополитів церков Антіохії, Грузії, Болгарії, Чеських земель та Словачії щодо підтримки ПЦУ.

40. Кузьменко А. Інтелігенція відзначила заслуги Петра Порошенка в отриманні Томосу / Андрій Кузьменко // Газета по-українськи. — 2019. — 1 лют. (№ 9). — С. 9. Йдеться про відкрите звернення представників української інтелігенції щодо ролі Президента Петра Порошенка в отриманні Томосу про автокефалію Православної церкви в Україні. Його підписали письменники, науковці, митці, громадські діячі. Текст: https://gazeta.ua/articles/comments-newspaper/_inteligenciya-vidznachila-zaslugi-petra-poroshenka-v-otrimanni-tomosu/883087

41. Купновицкая У. Операция ”интронизация” / Ульяна Купновицкая // КП в Украине. — 2019. — 1 февр. (№ 17). — С. 5. Подано інформацію про деталі церемонії вступу на престол глави ПЦУ Епіфанія.

Зазначено, що інтронізація є завершальною офіційною ланкою у створенні Єдиної помісної церкви в Україні. Текст: <https://kp.ua/politics/629770-operatsyia-yntronyzatsyia>

42. Лавренюк С. Предстоятеля Православної церкви України возведено на Київський престол / Сергій Лавренюк // Голос України. — 2019. — 5 лют. (№ 23). — С. 1, 3. Подано інформацію про возведення на престол митрополита Київського та всієї України Предстоятеля ПЦУ Епіфанія та вручення йому зовнішніх ознак – хреста та двох панагій, а також жезла митрополичого служіння. У церемонії інтронізації взяли участь офіційний представник Вселенського Патріарха митрополит Еммануїл Галльський, представники монастирів Святої гори Афон, архієреї УПЦ США, УПЦ Канади та екзарх Патріарха Варфоломія у Києві, а також Президент України Петро Порошенко, члени уряду, дипломати, представники духовенства та громадськості. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/313302>

43. Лавренюк С. Ухвалено законопроект про зміну підлеглості релігійних громад / Сергій Лавренюк // Голос України. — 2019. — 18 січ. (№ 11). — С. 1-2. Надано інформацію про ранкове засідання сесії Верховної Ради України (ВР України) 17 січня 2019 року. Ухвалено в цілому законопроект про внесення змін до Закону "Про свободу совісті та релігійні організації" (щодо зміни релігійними громадами підлеглості). Представляючи законопроект, перший заступник голови Комітету з питань культури і духовності Віктор Єленський підкреслив, що "це закон для всіх релігійних громад, бо він дозволить мінімізувати можливі конфлікти, які можуть виникнути під час зміни підлеглості будь-якої релігійної громади України". Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312576>

44. Лемцьо Є. Значення второканонічних книг для поглиблення відносин між християнством і юдаїзмом / Є. Лемцьо // Наук. зап. Укр. катол. ун-ту: Серія : Богослов'я. — Львів, — 2018, — Число 11, вип. 5. — С. 43-49. Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп18285-11/5. Звернено увагу на обсяг і характер старозавітної літератури, яку пейоративно звать "апокрифами",

або нейтрально – ”второканонічними книгами”. Доведено, що історичний корпус християнських писань, збережений у найдавніших повних Бібліях з середини IV – до середини V століть, повинен послужити зміцненню зв’язку, який завжди поєднуватиме християнство з юдаїзмом.

45. Липківський К. Актуальні думки Василя Липківського / Костянтин Липківський // День. — 2019. — 10 січ. (№ 2). — С. 4. Подано інформацію, що 7 січня 2019 року в Софії Київській відбулася знаменна подія — перша Різдвяна літургія Православної церкви України, яка напередодні отримала від Вселенського Патріарха Варфоломія Томос щодо канонічності статусу. Наведено історичні спогади про те, як 98 років тому у славних старовинних стінах цього храму вже було проголошено створення Української автокефальної православної церкви, яка за практикою давньої апостольської Церкви — шляхом накладання рук пресвітерів — визначила протоієрея Василя Липківського Митрополитом Київським і всієї України. Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci-istoriya-i-ya/aktualni-dumky-vasylya-lypkivskogo>

46. Лише ті, хто пізнав, що таке війна, розуміють справжню ціну миру // Голос України. — 2019. — 18 січ. (№ 11). — С. 3. Йдеться про традиційну зустріч Президента України Петра Порошенка із главами дипломатичних представництв іноземних держав та міжнародних організацій, акредитованих в Україні. Петро Порошенко подякував всім, хто виявив солідарність з Україною стосовно агресії Росії в Азовському морі, та висловив впевненість, що окуповані території обов’язково будуть повернені до складу України. ”Те, що це неодмінно станеться, підтверджує шлях України до відновлення історичної справедливості – становлення автокефальної православної церкви. Дорога до Томосу була тривалою, непростюю і тернистою. Але ми її пройшли з гідністю”, – зазначив Президент України та подякував представникам іноземних держав за щирі привітання України з цією визначною історичною подією. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312549>

47. Лісова Л. Відкрито пам'ятник "апостола українського відродження" / Лідія Лісова // *Голос України*. — 2019. — 19 січ. (№ 12). — Електрон. ресурс. *Йдеться про участь Президента України Петра Порошенка та Митрополита Київського і всієї України Епіфанія у відкритті в Черкасах пам'ятника засновнику і творцю Української автокефальної православної церкви, видатному релігійному діячеві, митрополиту Василю Липківському. Глава держави наголосив, що нині здійснилася мрія всього життя "апостола українського релігійно-національного відродження" митрополита Липківського – Українська церква постала як рівна серед рівних православних церков світу.* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312620>

48. Лосєв І. Зіткнення в телевізійних "окопах" / Ігор Лосєв // *День*. — 2019. — 17 янв. (№ 7). — С. 26, 27. *Подано інформацію щодо висвітлення подій в суспільстві на українському телебаченні, зокрема стосовно отримання Томосу Українською православною церквою на українських телеканалах.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/media/zitknennya-v-televiziynyh-okopah>

49. Лук'яненко О. Петро Порошенко на Житомирщині: Пріоритет – соціальні стандарти / Оксана Лук'яненко // *Голос України*. — 2019. — 19 січ. (№ 12). — Електрон. ресурс. *Йдеться про робочу поїздку Президента України Петра Порошенка на Житомирщину. Глава держави взяв участь у подячному молебні за надання Томосу про автокефалію Православної церкви України, який у Свято-Михайлівському кафедральному соборі Житомира відправив Святійший Філарет.* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312619>

50. Малолєткова О. Тест на дотримання закону / Оксана Малолєткова // *Уряд. кур'єр*. — 2019. — 6 лют. (№ 24). — С. 1, 3. *Подано роз'яснення Міністерства культури України стосовно нормативних змін для уникнення спекуляцій та перекручування фактів щодо переходу парафій до Православної церкви України (ПЦУ), створеної 5—6 січня 2019 року. Державна реєстрація помісної церкви – реєстрація її Статуту і релігійної організації Київської митрополії ПЦУ – відбулась 30 січня. Директор департаменту у справах релігій та національностей Міністерства культури України Андрій*

Юраш розтлумачив нещодавно ухвалені законодавчі ініціативи, які стосуються церковної сфери. Зокрема, йдеться про зміни до Закону "Про внесення змін до Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації", ухвалені 17 січня цього року. Документ набув чинності кілька днів тому й визначає, як релігійна громада може змінити своє підпорядкування релігійним центрам. Також 17 січня змінами до Закону "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань" спрощено процедуру реєстрації релігійних громад. Йдеться про реєстрацію за принципом єдиного вікна, коли подання документів до органу влади, що реалізує політику у сфері релігії, автоматично означає і реєстрацію статуту, і внесення до державного реєстру. А. Юраш наголосив на важливості ухвалення змін до Закону "Про свободу совісті та релігійні організації". Він зазначив: "Статтю 12 доповнено нормою, яка зобов'язує релігійні організації (об'єднання), які входять до структури або є частиною релігійної організації (об'єднання), керівний центр якої розташовується за межами України в державі, яка законом визнана такою, що здійснила військову агресію проти України та тимчасово окупувала частину її території, внести зміни до свого статуту та зареєструвати їх. Така релігійна організація має у своїй назві вказати свою підлеглисть, можна з додаванням слів "в Україні". Перелік тих, хто підпадає під дію закону є на сайті Міністерства культури. Надано роз'яснення начальника відділу моніторингу діяльності та реєстрації статутів релігійних організацій Міністерства культури Івана Папаяні, який нагадав, що в статутах релігійних організацій Московського патріархату записано, що вони діють відповідно до українського законодавства, а "тому мають привести свої назви у відповідність з ухваленими нормами". Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/test-na-dotrimannya-zakonu/>

51. Мартиник Б. Велика церковна міграція / Богданна Мартиник, Вікторія Микитюк, Юлія Голодрига // Експрес. — 2019. — 31 січ. — 7 лют. (№ 5). — С. 13. Йдеться про підписання Президентом України Петром Порошенком Закону про перехід церковних парафій у Православну Церкву

України. Закон унормовує процедуру приєднання парафій до ПЦУ. За найновішими даними, близько сотні парафій уже оголосили про перехід з УПЦ МП до ПЦУ. Ті громади, які не перейдуть до ПЦУ, повинні перейменуватись на громади Російської Православної Церкви. Подано інформацію про те, що відбувається за лаштунками переходу релігійних громад.

52. Мартиник Б. Подробиці інтронізації глави ПЦУ / Богданна Мартиник // Експрес. — 2019. — 7-14 лют. (№ 6). — С. 3. Йдеться про подробиці церемонії інтронізації Митрополита Київського і всієї України Епіфанія. Подано коментар мистецтвознавця, богослова Дмитра Степовика.

53. Мартиник Б. Престол Митрополита Епіфанія / Богданна Мартиник // Експрес. — 2019. — 31 січ. - 7 лют. (№ 5). — С. 2. Йдеться про проведення 3 лютого 2019 року інтронізації Митрополита Київського і всієї України Епіфанія. Чин возведення на престол Предстоятеля ПЦУ проведуть під час Божественної літургії у соборі Софії Київської. Подано інформацію про процедуру інтронізації.

54. Мартинюк М. На Рівненщині перша громада УПЦ (МП) перейшла до ПЦУ / Марія Мартинюк // Високий замок. — 2019. — 10 - 16 січ. (№ 3). — С. 2. Висвітлено рішення громади Хрестовоздвиженського храму УПЦ (МП), що в селі Деражному Костопільського району Рівненщини, яка оголосила про перехід до Православної церкви України. До слова, це перша релігійна громада Московського патріархату у Рівненській області, яка перейшла до Православної Церкви України.

55. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні", 16 - 17 лют. 2018 р., м. Ужгород / ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т», Центр укр.-європ. наук. співробітництва ; [редкол.: М. М. Алмаші та ін.]. — Ужгород: Ужгород. нац. ун-т, 2018. — 162 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці : А788367 Зі змісту: *Поняття «церква»: доктринальні засади / М. В. Громовчук. — С. 23-25.***

56. Микитюк В. Великий перехід: із МП — у ПЦУ / Вікторія Микитюк, Богданна Мартиник // Експрес. — 2019. — 17 - 24 січ. (№ 3). —

С. 19. Зазначено, що після надання Томосу про автокефалію Православній Церкві України тисячі людей вирішили змінити свою церковну належність і відійти від єпархії Московського патріархату. У цьому процесі не минається без скандалів. Йдеться про ситуацію навколо процедури зміни конфесійної належності у деяких регіонах України.

57. Мовчан П. Постійна присутність у моєму житті / Павло Мовчан // Слово Просвіти. — 2019. — 24 - 30 січ. (ч. 4). — С. 1, 2. Стаття українського громадського діяча, журналіста, народного депутата Верховної Ради України 1 – 4-го та 6-го скликань, голови Всеукраїнського товариства "Просвіта" імені Тараса Шевченка Павла Мовчан, присвячена 90-річчю Святійшого Патріарха Філарета. Текст:
<http://slovoprosvity.org/2019/01/23/postijna-prysutnist-u-mojemu-zhytti/>

58. Нікітенко Л. Геть від Москви! / Людмила Нікітенко // Україна молода. — 2019. — 11 - 12 січ. (№ 3). — С. 3. Йдеться про перехід до Православної церкви України від Московського патріархату великої кількості релігійних громад. Лідирує тут Вінницька область, де про свій перехід оголосили більше 20 громад. Також активно цей процес відбувається у Львівській, Хмельницькій, Тернопільській, Чернівецькій областях та на Волині. Текст:
<http://www.umoloda.kiev.ua/number/3406/2006/129417/>

59. Омельченко Г. Російська церква пристанище демонів / Григорій Омельченко // Слово Просвіти. — 2019. — 17 - 23 січ. (Ч. 3). — С. 4-5. У статті генерал-лейтенанта СБУ, почесного голови Співки офіцерів України, народного депутата Верховної Ради України 2 – 6-го скликань, Героя України Григорія Омельченка йдеться про дії Російської православної церкви на чолі з патріархом Кирилом, яка оголосила Україні "священну війну", а окупацію частини території України назвала "Хрестовим походом православ'я", благословивши російського президента Росії Володимира Путіна на воєнну агресію проти України і війну в Сирії. Текст:
<http://slovoprosvity.org/2019/01/18/rosijska-tserkva-prystanysche-demoniv/>

60. Павло (Лебідь; р.н. 1961). "Мы подняли Лавру из руин и из нее никуда не уйдем!" / Павло (Лебідь; р.н. 1961) ; беседовали Ольга Гук, Александр Яремчук // Сегодня. — 2019. — 23 янв. (№ 13). — С. 8-9. *Подано матеріали бесіди з намісником Києво-Печерської Лаври митрополитом Павлом – про нинішнє життя монастиря, різниці Томосів УПЦ і ПЦУ, перевірки в храмах і лаврському господарстві і про те, чи буде змінювати назву Українська православна церква.*

61. Панченко С. А. Релігійний туризм в Україні: стан, потенціал, перспективи / С. Панченко ; Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. — Київ : Автограф, 2019. — 162 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: A793054.** *Проаналізовано проблеми релігійного туризму в Україні, культурних об'єктів паломників. Охарактеризовано конфесійні вияви паломництва. Увагу приділено ставленню суспільства до релігійних подорожей, мети, цілей, результатів паломництва. Наведено цитати про паломництво та духовні подорожі.*

62. Парубій А. Служити народові – то служити Богові / Андрій Парубій // Голос України. — 2019. — 24 січ. (№ 15). — С. 1-2. *Подано привітання Голови Верховної Ради України (ВР України) Андрія Парубія Святійшому Патріарху Філарету з нагоди 90-річчя від дня народження. Андрій Парубій подякував Святійшому Патріарху "за багатолітню, невтомну, принципову боротьбу за Автокефалію Православної Церкви в Україні". Глава парламенту відзначив безкомпромісну позицію Святійшого Патріарха під час Революції гідності та російської агресії та його внесок у розвиток волонтерського руху, коли "священнослужителі Української православної церкви Київського Патріархату рушили за добровільними батальйонами у якості військових священиків на фронт". Андрій Парубій акцентував увагу на активній роботі Святійшого Патріарха з розвитку капеланського служіння у Збройних Силах України, Національній гвардії та інших державних військових формуваннях. "Ваша особиста підтримка українських воїнів на Донбасі є неоціненною. Ви наближаєте перемогу України!", – звернувся до Святійшого Патріарха Голова ВР України. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312784>*

63. Пірен М. І. Феномен духовності в культурі публічного врядування у територіальних громадах: соціо-психологічний аналіз : навч. посіб.-практикум / М. І. Пірен ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Чернівці : Технодрук, 2018. – 271 с. – **Шифр зберігання в Бібліотеці: А793598.** *Розглянуто сучасні виклики в процесі утворення територіальних громад і формування публічного врядування на професійно-духовних засадах. Приділено увагу україномовній культурі, заснованій на історико-духовних надбаннях народу, – важливому механізмі формування та реалізації публічного врядування у територіальних громадах. Висвітлено роль духовенства, мирян і церковно-релігійних організацій у формуванні злагоди та єдності громадян на участь їх в публічному врядуванні територіальних громад. Досліджено інституалізацію громадсько-владних ініціатив у територіальних громадах як складник цілепокладання щодо духовно-моральної, громадянської відповідальності за ефективність публічного врядування.*

64. Православ'я в Україні : зб. за матеріалами VIII Міжнар. наук. конф. [на тему] "Українська Церква в історії українського державотворення" : 20 листоп. 2018 р. : [з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета] / Укр. Православна Церква, Київ. патріархат [та ін. ; редкол.: митрополит Переясл. і Білоцерк. Епіфаній (Думенко) та ін.]. — Київ : Київ. правосл. богослов. акад., 2018. — 783 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: Б358137.** *Зі змісту: Церква і Майдан в контексті єдності та отримання автокефалії / Митрополит Епіфаній (Думенко). — С. 13-23; Радянська церковна політика та автокефальний православний рух в Україні в 2920-х роках (на прикладі УАПЦ та УПАЦ) / О. Буняк. — С.121-129; Синергетична модель релігійного життя в радянській Україні 1920-х рр.: відокремлення церкви від держави і школи від церкви / О. Висовень. — С. 165-173; Духовенство Української автокефальної православної церкви на Волині в умовах німецької окупації (1941 - 1944 рр.) / Л. Дударчук. — С. 194-203; Матеріальне становище автокефальних парафій м. Києва (1920-ті рр.) / О.*

Житкова. — С. 204-212; Українська церковна еліта і російський централізм: століття протистояння (1686 – 1786) / С. Кагамлик. — С.213-219; Громада і парафія як форми релігійних об'єднань віруючих українського православ'я / Ю. Борейко. — С. 505-513; Етапи впровадження душпастирської опіки у Збройних силах України у період незалежності: від співпраці з церквою до створення та повноцінного функціонування інституту військового духовенства (капеланської служби) у Збройних силах України / О. Ворощук. — С. 565-572; 332 роки боротьби за церковну автокефалію в Україні / Священик Іван Сидор. — 626-633; З історії участі українських церков у духовному і культурному вихованні особливого складу військово-морських сил Збройних сил України (1992-2014 рр.) / С. Соколюк. — С. 634-649; Роль Української православної церкви Київського патріархату у відновленні, розбудові та захисті української держави / Ю. Фігурний. — С. 650-658.

65. Президент Петр Порошенко присвоил Филарету звание Героя Украины // Факты и коммент. — 2019. — 10 – 16 янв. (№ 1). — С. 2. *Проінформовано про присвоєння Президентом України Петром Порошенком звання Героя України колишньому патріарху Української православної церкви Київського патріархату (УПЦ КП) і архиєрею Православної церкви України Філарету. Повідомлено, що високого звання Філарет удостоївся за діяльність, спрямовану на відродження духовності українського народу, підйом авторитету православ'я, затвердження ідеалів милосердя та міжконфесійної згоди. Зазначено, що 25 січня 2019 року Філарету виповнюється 90 років.*

66. Президент України Петро Порошенко подякував Вінничанам за підтримку створення Православної Церкви України // Поділ. зоря. — 2019. — 17 січ. (№ 3). — С. 1. *Подано інформацію, що 13 січня цього року у Спасо-Преображенському кафедральному соборі Вінниці відбулася спільна молитва за Україну та Українську Церкву. Зазначено, що подячний молебень очолив предстоятель Православної церкви України, Блаженніший Митрополит Київський та всієї України Епіфаній. У подячному молебні з нагоди отримання*

Томосу про автокефалію разом з вінничанами взяли участь Президент України Петро Порошенко, Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман.

67. 5 запитань про Православну Церкву України // Експрес. — 2019. — 10-17 січ. (№ 2). — С. 2. *Йдеться про вручення Вселенським патріархом Варфоломієм предстоятелю Православної Церкви України Митрополитові Епіфанію Томосу про автокефалію Української Церкви. Подія відбулася в Стамбулі під час служби в церкві святого Георгія в резиденції Вселенського патріархату в Константинополі. У цьому церковному документі прописано основні норми функціонування нової помісної Церкви у православному світі. Тепер розпочинається процес визнання її іншими 14-ма помісними Православними Церквами світу.*

68. Разом в історію, до єдності, до правди // Україна молода. — 2019. — 5 лют. (№ 13). — С. 10. *Йдеться про ставлення греко-католиків до отримання Томосу ПЦУ. Греко-католики, сприйняли цю подію як власну велику перемогу над одвічним ворогом України. У привітанні глави УГКЦ преосвященного Святослава (Шевчука) до православних українців із рішенням Об'єднавчого собору створити Єдину помісну українську православну церкву та обранням предстоятелем нової церкви блаженнішого Епіфанія наголошено, що в цей історичний момент він "простягує братню руку від імені своєї церкви", бо "відтепер ми йдемо разом в історію, до єдності, до правди", і "від того, наскільки плакаємо єдність та долаємо те, що нас роз'єднує, залежить майбутнє Церкви, народу та української вільної, незалежної, європейської держави. Попереду багато праці". Привітання акцентовано на трьох проблемах у сьогоденному церковному житті України: "єдності церков, долі церкви і держави від єдності, "багато праці". Текст: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/3416/188/130075/>*

69. Рижков В. Віруючі Рубанівського прагнуть єдиної церкви / Вадим Рижков // День. — 2019. — 16 січ. (№ 6). — С. 2. *Подано інформацію, що керуючий Дніпровською єпархією Православної церкви в Україні, владика Симеон відвідав Свято-Покровський храм у селі Рубанівське Васильківського*

району, де віруючі першими в області заявили про бажання приєднатися до помісної церкви. Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-ukrayiny/viruyuchi-rubanivskogo-pragnut-yedynoyi-cerkvy>

70. Саган О. До Помісної церкви перейдуть дві третини парафій московського патріархату в Україні / Олександр Саган // Газета по-українськи. — 2019. — 11 січ. (№ 3). — С. 1, 10. Зазначено, що Українська православна церква стала 15-ою самостійною церквою у православ'ї. Її статут заснований на положеннях Томосу. Копію документа предстоятель Епіфаній направить у листах іншим главам помісних церков із пропозицією налагодити церковне спілкування. Подано матеріали бесіди з релігієзнавцем Олександром Саганом про умови визнання Православної церкви України. Текст: https://gazeta.ua/articles/comments-newspaper/_do-pomisnoyi-cerkvi-perejdut-dvi-tretini-parafij-moskovskogo-patriarhatu-v-ukrayini/879200

71. Сергійчук В. Господь зберіг його для України / Володимир Сергійчук // Голос України. — 2019. — 23 січ. (№ 14). — С. 10. Йдеться про життєвий шлях та діяльність Патріарха Філарета, якому указом Президента України присвоєно звання Героя України. Відзначено роль Патріарха Філарета у створенні єдиної помісної православної церкви України. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312734>

72. Скрипник М. Помісна церква України не може бути моделлю РПЦ / Михайло Скрипник // Газета по-українськи. — 2019. — 15 січ. (№ 4). — С. 6. Подано інтерв'ю архієпископа Української православної церкви Даниїла Памфільського виданню "Бі-Бі-Сі Україна" про те, що ближчим часом, на його думку, вагома частина Російської церкви в Україні перейде до нової Української православної церкви. Архієреї Московського патріархату звертаються до владики Епіфанія з проханням роз'яснити, як вони можуть перейти до ПЦУ. Текст: https://gazeta.ua/articles/comments-newspaper/_pomisna-cerkva-ukrayini-ne-mozhe-buti-modellyu-rpc/879903

73. Соколов Б. Томос як символ національної незалежності / Борис Соколов // День. — 2019. — 11 - 12 січ. (№ 3/4). — С. 10. Йдеться про

створення помісної Православної церкви України, отримання нею Томосу про автокефалію з Константинополя — найважливішу подію в історії України та Росії. Українська церква відновила свою незалежність, що перекрило один з останніх каналів російського впливу на українські внутрішні справи. Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-planety/tomos-yak-symvol-nacionalnoyi-nezalezhnosti>

74. Солоненко М. Волинь: думка парафіян є визначальною / Максим Солоненко // *Голос України*. — 2019. — 15 січ. (№ 8). — С. 4. *Йдеться про рішення громади села Красноволя Маневицького району Волинської області щодо переходу парафії до Православної церкви України (ПЦУ). Зазначено, що в селі Новостав Горохівського району 13 січня на зборах громада церкви також майже одногосно проголосували за перехід до ПЦУ, а настоятель храму підтримав рішення парафіян. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312396>*

75. Солоненко М. Не зраджуй тих, хто тобі вірив ... / Максим Солоненко // *Голос України*. — 2019. — 29 січ. (№ 18). — С. 9. *Йдеться про міжконфесійну ситуацію у Волинській області, де розпочався процес переходу парафій до Православної церкви України (ПЦУ). Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312956>*

76. Сягровець В. А. Правова культура католицьких церковних судів / В. А. Сягровець // *Вісн. Нац. Акад. керів. кадрів культури і мистецтв*. — 2018. — № 2. — С. 129-133. *Проаналізовано особливості правової культури католицьких церковних судів на прикладі історичної сутності та культурного образу інквізиції. За методологічну основу взято історичний (розгляд історії інквізиції як трибуналу Церкви).*

77. Толочко П. Петр Толочко: "Получив томос, Украина проиграла. Будем надеяться, что временно" / Петр Толочко ; беседовал Федор Лебедев // *2000: Еженедельник*. — 2019. — 1 - 7 февр. (№ 5). — С. А6, А7. *Подано матеріали розмови з вченим, істориком, археологом, академіком Національної академії наук України Петром Толочком. Основна тема бесіди – церковні розколи, в чому причина давнього протистояння між православ'ям та*

католицизмом, для чого Україні незалежна помісна церква та що насправді отримала наша держава разом з Томосом про автокефалію. Текст: <https://www.2000.ua/v-nomere/forum/mnenie/petr-tolochko-poluchiv-tomos-ukraina-proigrala--budem-nadejatsja-chto-vremenno.htm>

78. Томос крокує нашими теренами : від області до області парафіяни Православної церкви України віддають шану цьому визначному документу сучасності // Уряд. кур'єр. — 2019. — 15 січ. (№ 8). — С. 2. *Йдеться про участь Президента України Петра Порошенка у подячному молебні у Спасо-Преображенському кафедральному соборі Вінниці, який відправили предстоятель Православної церкви України (ПЦУ) митрополит Київський і всієї України Епіфаній та митрополит Вінницький і Барський Симеон. Виступаючи на площі біля Спасо-Преображенського кафедрального собору, глава держави наголосив, що роботу над створенням незалежної церкви ще не завершено – до ПЦУ щодня долучаються нові парафії. Петро Порошенко відзначив, що утворення єдиної помісної православної церкви має величезне значення не лише для духовного життя, а й для держави загалом, адже це надзвичайно важлива духовна складова нашої незалежності. "Ніхто не здатен зупинити українців, які відходять геть від Російської імперії і Радянського Союзу. Ніхто не здатен зупинити Україну й українців, які знімають ярмо московської церкви і московської імперії. Ніхто не здатен зупинити українців на шляху до нашої свободи, до Європейського Союзу", – заявив Президент України. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/tomos-krokuye-nashimi-terenami/>*

79. Томос як вирішальний крок у напрямку "геть від Москви" // Солідарність. — 2018. — груд. — С. 1, 3. *Подано інформацію, що перше звернення депутатів Верховної Ради України до Вселенського Патріарха з вимогою скасувати рішення 1686 року про підпорядкування Київської митрополії Москви було надіслане ще в червні 2016 року. Зазначено, що створення автокефальної Української православної церкви – це частина стратегії Порошенка. За словами політолога Андрія Окари, "добившись*

автокефалії, Петро Порошенко вже забезпечив собі місце в історії України, Росії, Східної Європи та усієї православної Церкви”. Текст: http://solydarnist.org/wp-content/uploads/2018/12/solidarnist_122018.pdf

80. Торба В. Вирішено! / Валентин Торба // День. — 2019. — 17 янв. (№ 7). — С. 5. *Йдеться про те, що Верховна Рада України розглянула проект закону про внесення змін до деяких законів України (щодо підлеглості релігійних організацій та процедури державної реєстрації релігійних організацій зі статусом юридичної особи) № 4128-д від 16 січня 2019 року, який до того підтримав парламентський Комітет з питань культури і духовності. Зазначено, що закон регулює право громади перейти до іншої конфесії або залишитись у своїй конфесії. Це не стосується якоїсь окремої церкви, закон створює можливість не допускати релігійних конфліктів або конфліктів на релігійному ґрунті.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/vyrisheno>

81. Торба В. Завершальна процедура автокефалії / Валентин Торба // День. — 2019. — 5 лют. (№ 20). — С. 4. *Йдеться про те, що 3 лютого 2019 року в Софіївському соборі в Києві відбулася інтронізація предстоятеля Православної церкви України Епіфанія. Зазначено, що участь в літургії та церемонії інтронізації взяли близько 60-ти архієреїв нової української церкви, а також Президент України Петро Порошенко, голова Верховної Ради Андрій Парубій та інші державні діячі й миряни.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/zavershalna-procedura-avtokefaliyi>

82. Трапезнікова Д. Сировина для підручників / Дар'я Трапезнікова // День. — 2019. — 11 - 12 січ. (№ 3/4). — С. 10, 11. *Йдеться про особливості роботи фотографів під час надважливої для України події й те, що відбувалося за лаштунками під час довгоочікуваного отримання Томосу про автокефалію Православної церкви України.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/syrovyna-dlya-pidruchnykiv>

83. Украинской церкви вручили Томос // События (Бахмут). — 2019. — 9 янв. (№ 2). — С. 2. *Подано інформацію, що 6 січня 2019 року, в Стамбулі пройшла служба, під час якої відбулася церемонія передачі Томосу про*

автокефалію Православної церкви України (ПЦУ). Зазначено, що Вселенський патріарх Варфоломій офіційно вручив підписаний Томос для Православної церкви України предстоятелю ПЦУ митрополиту Київському і всієї України Епіфанію. На церемоніях вручення і освячення води в затоці Золотий Ріг були присутні Петро Порошенко, Андрій Парубій та члени української делегації.

84. Українська церква йде шляхом миру // Уряд. кур'єр. — 2019. — 19 січ. (№ 12). — С. 1. Йдеться про участь Президента України Петра Порошенка у церемонії відкриття у Черкасах пам'ятника засновникові Української автокефальної православної церкви митрополиту Василеві Липківському. Глава держави відзначив, що в наш час збулася мрія Василя Липківського – помісна Православна церква України постала серед рівних інших православних церков. Петро Порошенко наголосив, що вбачає своє завдання в тому, щоб зберегти релігійний мир і забезпечити виключно мирний процес переходу парафій від московського підпорядкування до Православної церкви України (ПЦУ). Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/ukrayinska-cerkva-jde-shlyahom-miru/>

85. Фаріон І. Творцеві Помісної церкви дали звання Героя : нагорода знайшла Патріарха Філарета напередодні його 90-ліття / Іван Фаріон // Високий замок. — 2019. — 10 - 16 січ. (№ 3). — С. 3. Йдеться про Указ Президента України Петра Порошенка про присвоєння звання Героя України Почесному Патріарху Православної церкви України Філарету (Михайлу Денисенку). Як зазначено у президентському указі, звання "Герой України" Патріарха Філарета удостоєно "за видатну історичну роль у становленні незалежної Православної церкви України, діяльність, спрямовану на відродження духовності українського народу, піднесення авторитету православ'я, утвердження ідеалів милосердя і міжконфесійної злагоди". Коментуючи це рішення Петро Порошенко наголосив: "Ще не придумано тої міри, якою можна виміряти внесок Патріарха Філарета в боротьбу за власну помісну церкву. він був, є і залишається духовним лідером української Церкви, духовним лідером українського народу".

86. Філарет (Денисенко, Михайло Антонович ; Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України ; 1929 -). Життя і віри благодать / Філарет (Денисенко, Михайло Антонович ; Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України ; 1929 -) ; спілкувався Микола Цимбалюк // Слово Просвіти. — 2019. — 24 - 30 січ. (ч. 4). — С. 3. *Подано розмову зі Святійшим Патріархом Київським і всієї Руси-України Української Православної Церкви Київського Патріархату Філаретом напередодні його 90-ліття.* Текст: <http://slovoprosvity.org/2019/01/23/zhyttya-i-viry-blahodat/>

87. Хоменко С. Константинополь: Московського патріархату в Україні більше немає / Святослав Хоменко, Михайло Денисов // Універсум. — 2018. — № 11/12. — С. 8-13. *Викладено матеріали інтерв'ю з архієпископом Тельміським Іовом (Гечею). Висвітлено позицію Константинополя відносно нинішнього становища православної церкви в Україні та її майбутнього.* Текст: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46069420>

88. Церкви ділять майно і вірян : кому належать чернігівські церкви і який механізм переходу від одного патріархату до іншого // Семь Дней (Чернигов). — 2019. — 17 янв. (№ 3). — С. 8-9. *Йдеться про міжконфесійну ситуацію на Чернігівщині в зв'язку з наданням Томосу про автокефалію і створенням Православної церкви України (ПЦУ). Розглянуто правовий аспект власності церкви та власності держави на церковні споруди, які є пам'ятками архітектури національного або місцевого значення. Подано роз'яснення юриста Олександра Підгорного щодо права власності на церковні споруди у разі переходу релігійної громади до іншої церкви.*

89. Церкви Київського Патріархату виживають з Криму // Журн. Крим Інформ. — 2018. — № 8. — С. 15. *Розглянуто докази, які представили міжнародній спільноті, що окупаційна влада у Криму веде політику нетерпимості, переслідувань та знищення усього, що пов'язане з Україною. Православні церкви Київського Патріархату не стали винятком. Кількість православних парафій українського патріархату скоротилася майже у 6 разів. Після отримання Томосу наступ на УПЦ КП у Криму може посилитися.*

90. Чепурко В. День рождення Филарета готують в Адміністрації Президента / Валерія Чепурко // КП в Україні. — 2019. — 22 янв. (№ 10). — С. 5. *Йдеться про заходи, присвячені одному зі співзасновників Української Православної Церкви Київського Патріархату (УПЦ КП), почесному патріарху новоствореної Православної церкви України Філарету (Денисенку), якому 23 січня 2019 року виповнюється 90 років. Зазначено, що у грудні 2018 року Верховна Рада України ухвалила рішення стосовно святкування дня народження патріарха на державному рівні. Подано перелік запланованих заходів. Зазначено, що 23 січня 2018 року у Володимирському соборі Києва буде відслужена божественна літургія, потім, у Палаці "Україна" відбудуться святкові заходи. Наголошено, що підготовкою урочистостей займається виключно Адміністрація Президента України.*

91. Чепурко В. Релігієведи о тексті Томоса: "Мы вернулись к 1686 году" / Валерія Чепурко // КП в Україні. — 2019. — 10 - 17 янв. (№ 1/2). — С. 2. *Йдеться про вручення Вселенським патріархом Варфоломієм 6 січня 2019 року у Стамбулі представникам України Томосу про автокефалію – документа, який був написаний богословами Фанара і оформлений на пергаменті іконописцем Афона. Сам текст Томосу в українському перекладі з'явився відразу після церемонії урочистого підписання його патріархом Варфоломієм у присутності великої делегації з України 5 січня. Трохи пізніше публічно оприлюднив його і президент України Петро Порошенко, який зробив Томос одним з головних пунктів своєї виборчої програми. Православна українська церква отримала незалежність в статусі митрополії. Релігієзнавці кажуть, що отримання Томосу представляється як загальноукраїнською подією. Текст: <https://kp.ua/journal/pdf/archive/2019/january/10/>*

92. Чепурний В. Його б твердість – та політикам! / Василь Чепурний // Голос України. — 2019. — 26 січ. (№ 17). — С. 7. *Йдеться про життя та діяльність Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312874>*

93. Чепурний В. Приєдналися до ПЦУ / Василь Чепурний // Голос України. — 2019. — 18 січ. (№ 11). — С. 13. *Йдеться про перехід Свято-Вознесенської церкви села Оленівки на Чернігівщині до Православної церкви України (ПЦУ). Зазначено, що це рішення було ухвалено більшістю голосів на зборах громади села.* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312554>

94. Чорна С. Квартал на оновлення статусів / Світлана Чорна // Голос України. — 2019. — 30 січ. (№ 19). — Електрон. ресурс. *Йдеться про Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо підлеглості релігійних організацій та процедури державної реєстрації релігійних організацій зі статусом юридичної особи", що визначає, в який спосіб та чи інша релігійна організація може змінити свою підлеглість релігійним центрам (управлінням), що діють в Україні та за її межами. Зазначено, що рішення про зміну підлеглості і внесення змін та доповнень до статуту ухвалюється загальними зборами релігійної громади і не менш як двома третинами її членів. Також рішення про зміни має засвідчуватися підписами членів релігійної громади.* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/313015>

95. Чорна С. Текст Томосу перекладено й українською / Світлана Чорна // Голос України. — 2019. — 19 січ. (№ 12). — Електрон. ресурс. *Подано текст Томосу про автокефалію Православної церкви України. Зазначено, що текст Томосу грецькою, англійською та українською мовами оприлюднений на офіційному сайті Вселенського Патріархату 14 січня 2019 року.* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312588>

96. Чорна С. Томос підписали всі члени Синоду Вселенського Патріархату / Світлана Чорна // Голос України. — 2019. — 11 січ. (№ 6). — С. 23. *Йдеться про те, що Томос надання автокефального церковного устрою Православній церкві України остаточно оформлений – 9 січня 2019 року під ним поставили свої підписи всі члени Синоду Вселенського Патріархату. Зазначено, що отримання Томосу Україною стало головною темою в багатьох провідних світових засобах масової інформації (ЗМІ), які в своїх публікаціях*

наголошують, що православна церква України офіційно здобула незалежність від російської церкви. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312220>

97. Шевчук Ю. Відповідальність народних обранців перед людьми зростає / Юліана Шевчук // Голос України. — 2019. — 16 січ. (№ 9). — С. 1, 4. *Надано інформацію про Погоджувальну раду лідерів депутатських фракцій і груп та голів парламентських комітетів. Розглянуто плани законотворчої роботи 9-ї сесії Верховної Ради України 8-го скликання, яка відкриється 5 лютого 2019 року. Зазначено, що народні депутати зосередять свою увагу на розгляді соціальних та економічних законопроектів. Також резонансним є законопроект, що врегульовує юридичні механізми переходу релігійних православних громад до Православної церкви України (ПЦУ). Голова ВР України Андрій Парубій привітав православних вірян із наданням Томосу про автокефалію Православній церкві України та наголосив, що завдання парламенту – долучитися до того, щоб процес переходу релігійних громад Російської Православної Церкви (РПЦ) до ПЦУ був не конфліктним, а юридично грамотним. Глава парламенту звернувся до профільного комітету з проханням доопрацювати законопроект № 4128 про внесення змін до Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" (щодо порядку зміни релігійними громадами підлеглості) відповідно до європейських стандартів, щоб забезпечити максимально демократичний європейський принцип переходу релігійних громад відповідно до рекомендацій і рішень Європейського суду з прав людини. "Я переконаний, що нова редакція законопроекту відповідатиме найкращим демократичним стандартам, а також в повній мірі допоможе реалізації прав віруючих та забезпечення свободи совісті", – підкреслив Андрій Парубій. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/312452>*

98. Шеремет Г. Щасливий ювілей — повернення в Царгород ... / Ганна Шеремет // День. — 2019. — 24 січ. (№ 12). — С. 2. *Подано інформацію, що 23 січня цього року почесному патріарху Православної церкви України та колишньому очільнику Української православної церкви Київського патріархату*

Філарету виповнилося 90 років. Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-ukrayiny/shchaslyvyu-yuviley-povernennya-v-cargorod>

99. Шуткевич О. Найбільш активний регіон / Олеся Шуткевич // День. — 2019. — 22 січ. (№ 10). — С. 2. *Йдеться про те, що найбільш активним регіоном, де парафії Української православної церкви Московського патріархату переходять до Православної Церкви України, (ПЦУ) є Вінниччина. На сьогодні, як повідомив глава прес-служби Вінницької єпархії ПЦУ протодиякон Владислав Демченко, вже понад тридцять релігійних громад зголосилися перейти до Православної церкви України.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-ukrayiny/naybilsh-aktyvnyy-region>

100. Щеткина Е. В ПЦУ со своим храмом. Как парламент дал волю "перехожанам" / Екатерина Щеткина // Деловая столица. — 2019. — 21 янв. (№ 1/3). — С. 18. *Йдеться про законодавчі особливості переходу церковних громад УПЦ МП під юрисдикцію Православної церкви України.* Текст: <http://www.dsnews.ua/society/v-ptsu-so-svoim-hramom-kak-parlament-dal-volyu-perehozhanam--17012019220000>

101. Щеткина Е. Почему закон о переименовании УПЦ МП спустят на тормозах / Екатерина Щеткина // Деловая столица. — 2019. — 4 февр. (№ 5). — С. 21. *Висвітлено юридичні проблеми щодо переходу церковних общин Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП) під юрисдикцію Православної церкви України (ПЦУ).*

102. Щоткіна К. Визнай самого себе / Катерина Щоткіна // Дзеркало тижня. — 2019. — 19 – 25 січ. (№ 2). — С. 1, 2. *Йдеться про те, що церковної моделі, яка об'єднувала б усіх українців від Харкова до Львова, від Одеси до Чернігова, в Україні немає і ніколи не було. З'ясовано, що церковне "москвофільство" в Україні з'явилося ще до Російської імперії і навряд чи зникне "від Томосу". Указано, що необхідність конвертувати церковний успіх у політичний – чітко орієнтувати й мобілізувати саме "свій" електорат – призвела до того, що собор, який мав стати об'єднавчим, виявився лише установчим.* Текст: <https://dt.ua/internal/viznay-samogo-sebe-300030.html>

103. Ярема М. Біоетика в католицизмі та православ'ї: джерела, методи, особливості / М. Ярема // Наук. зап. Укр. катол. ун-ту: Серія: Богослов'я. — Львів, — 2018. — Число 11, вип. 5. — С. 127-142. *Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп18285-11/5.* Запропоновано порівняльну характеристику двох форм біоетики. Маючи ту саму мету – вести людей до спасіння, католицизм і православ'я по-різному визначають шляхи її досягнення. Указано, що відмінності пов'язані з двома різними підходами до питань моралі: якщо Католицька Церква зберігає ригористичний підхід, то православ'ю властивий індивідуальний підхід, позначений принципом церковної економії. Зазначено, що практичне життя вірних нерідко зводить ці відмінності до мінімуму.

Підготовлено відділом інформаційного забезпечення органів влади

Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого

Відповідальний за випуск: Зайченко Н.Я.

13.02.2019